

Jak dál v přípravném vzdělávání učitelů odborných předmětů

Rudolf Šrámek

Jeden ze závěrů jednání sekce *Střední odborné školy a Vyšší odborné školy na Sjezdu učitelů*, konaném v Brně v srpnu 2000, zní: „Dořešit a legislativně ustanovit pedagogickou způsobilost učitelů odborných předmětů (vyhláška MŠMT č. 139/1997 Sb.), vymežit kurikulum a standardy.“ (Proměny školy . . . , 2001, s. 244)

Jak v období po Sjezdu učitelů postoupily tyto snahy, resp. jak dnes vynívá všechno dosavadní úsilí mající počátek již v roce 1997 a směřující k zavedení lepší právní normy, než je vyhláška č. 139? Při formulování odpovědi na tuto otázku nám napomohou *Učitelské noviny*. Z nich mimo jiné vyplývá, že:

1. Česká školní inspekce ve výroční zprávě za školní rok 1999–2000 konstatuje: „*Nejvíce se porušují ty právní předpisy, jež vstoupily v platnost poslední dobou nebo ty, které se dodržují jen velmi obtížně. Zejména jde o vyhlášku o odborné pedagogické způsobilosti, která má několik možných výkladů.*“ (Doubrava, 2001a)
2. „*. . . by měla být tato negativa blíže charakterizována*“ (Zprávy ČŠI . . . , 2001)
3. „*Právě k problematice pedagogické způsobilosti směřuje největší množství dotazů, s nimiž se učitelé na redakci UN poslední dobou obracejí.*“ (Štefflová, 2001)
4. „*Zlým snem se vyhláška o OPZ stala nyní nejen pro kontrolované, ale i pro jejich kontrolory. Pro inspekce. ČŠI totiž přišla v terénu už na řadu případů, které nemají jednoznačné řešení, a proto se následně objeví dva, ale i tři rozdílné výklady. MŠMT, autor vyhlášky, tvrdí, že žádné zásadní problémy v této právní normě nespátřuje. Celá věc však musí být přece jenom asi závažnější, než si myslí ministerstvo. Bohužel, problém je především v komunikaci. Ministerstvo by mělo spolu s inspekcí probrat celou věc případ po případu a vyhlášku znovelizovat. Hlavně, když bude vycházet z reality.*“ (Vzít míru . . . , 2001)
5. Na jiných dvou stranách *Učitelských novin* se v zásadním článku o vyhlášce MŠMT č. 139/1997 Sb. (známou spíše pod zkratkou OPZ) píše „*Inspekce . . . otevřeně přiznává, že k názorovým rozdílům nedocházelo jen mezi vedením školy a inspekcí, ale někdy i mezi jednotlivými inspektory . . . Inspekce se tedy v kontrole OPZ stáhla do pozadí . . . Opatrně se ČŠI začala chovat od dubna tohoto roku . . . Inspektorů dostali přes vrchní školní inspektory pokyn, aby odbornou pedagogickou způsobilost posuzovali opatrně . . .*“ (Doubrava, 2001b)

I tato sdělení nám umožňují odpovědět na položenou otázku tak, že stále přibývá uživatelů vyhlášky č. 139, kteří jsou s ní stále víc nespokojeni. Vy-

hláška o odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků prokazatelně neplní funkci právní normy jako jednoznačného pravidla chování subjektu práva, jež je jím nutno zachovávat, nemá-li dojít k sankcionování tohoto subjektu.

Z hlediska identifikace, interpretace, dispozice a derogace, tedy z hlediska čtyř součástí každé vyhovující právní normy, se jako nedostatek vyhlášky č. 139 prokazuje zejména nedokonalost její dispozice, hlavně z důvodu absence rámcového obsahu i rozsahu pedagogického studia. Taková dispozice má být vlastní každé funkční právní normě určité a současně i každé právní normě zmocňovací.

V současné době, v době pochybností o učitelském povolání (Helus, 2001a) a v době, kdy nesmíme uvažovat o redukci učitelského vzdělávání (Helus, 2001b), je nutno činnosti na novelizaci vyhlášky č. 139 nebo činnosti související s přípravou nové právní normy o odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků sladit nejen s obsahem *Bílé knihy* (Národní program..., 2001), nýbrž i s řadou jiných, s ní korespondujících stávajících a budoucích potřeb. Například s tím, že pedagogická způsobilost mistrů odborné výchovy a učitelů praktického vyučování by mohla či měla být podle úvah i jejich zástupců minimálně na úrovni bakaláře. (Husník, 2001)

Jak tedy dál v přípravném vzdělávání učitelů odborných předmětů? S novou, lepší právní normou, než je vyhláška č. 139! To proto, že nynější situace – jak vidno – je trapně ostudná, nadále neúnosná a určitě řešitelná.

Literatura

- DOUBRAVA, L. Školy považují rodiče za velké děti. Školství v zrcadle výroční zprávy ČŠI. *Učitelské noviny*, 2001a, roč. 104, č. 2, s. 7.
- DOUBRAVA, L. Pedagogická způsobilost dostala ČŠI do patové situace. Od dubna se inspekce OPZ věnuje záměrně méně. *Učitelské noviny*, 2001b, roč. 104, č. 35, s. 8–9.
- HELUS, Z. Zdroje pochybností o učitelském povolání. *Týdeník Školství*, 2001a, roč. 9, č. 26, s. 7.
- HELUS, Z. Proč nesmíme uvažovat o redukci učitelského vzdělávání. *Učitelské noviny*, 2001b, roč. 104, č. 37, s. 16–17.
- KOTÁSEK, J. a kol. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha*. 1. vyd. Praha: MŠMT, 2001, 98 s.
- HUSNÍK, P. Do jaké škatulky patří mistři odborné výchovy? *Učitelské noviny*, 2001, roč. 104, č. 27, s. 8.
- Proměny školy, učitele a žáka na přelomu tisíciletí*. Protokol ze Sjezdu učitelů v Brně 30.–31. srpna 2000. 1. vyd. Brno: KONVOJ, 2001.
- ŠTEFFLOVÁ, J. Kdy je učitel způsobilý učit? Na co se ptáte. *Učitelské noviny*, 2001, roč. 104, č. 25, s. 8–9.
- Vzít míru způsobilosti. *Učitelské noviny*, 2001, roč. 104, č. 34, s. 5.
- Zprávy ČŠI mohou být ještě konkrétnější. *Učitelské noviny*, 2001, roč. 104, č. 3, s. 5.

Adresa autora: PaedDr. Rudolf Šrámek, CSc., ÚHV PEF MZLU v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno